

Natuurtoets Osseweg Berghem

JULI 2021

schenkeveld
bureau voor natuur en landschap

Colofon

Tekst [redacted]

Productie Bureau Schenkeveld
Visstraat 1, 4101 AC Culemborg
0345 – 534 245 / [redacted]

Opdrachtgever Gemeente Oss

Contactpersoon [redacted] van de gemeente Oss

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4
1.1 Initiatief 4
1.2 Ligging 4
1.3 Planologisch kader 4
1.4 Probleemstelling 5
2 Methode 7
3 Gebiedsbeschrijving 7
4 Flora en fauna 8
4.1 Flora en vegetatie 8
4.2 Vogels 9
4.3 Zoogdieren 9
4.4 Vissen, amfibieën en reptielen 10
4.5 Ongewervelde dieren 11
4.6 Conclusie 11
5 Ingreep 12
5.1 Initiatief 12
5.2 Effecten 12
6 Conclusie 13

Bijlagen

Bijlage 1: Aerius-berekening stikstofdepositie nieuwbouw ‘Osseweg’ Berghem

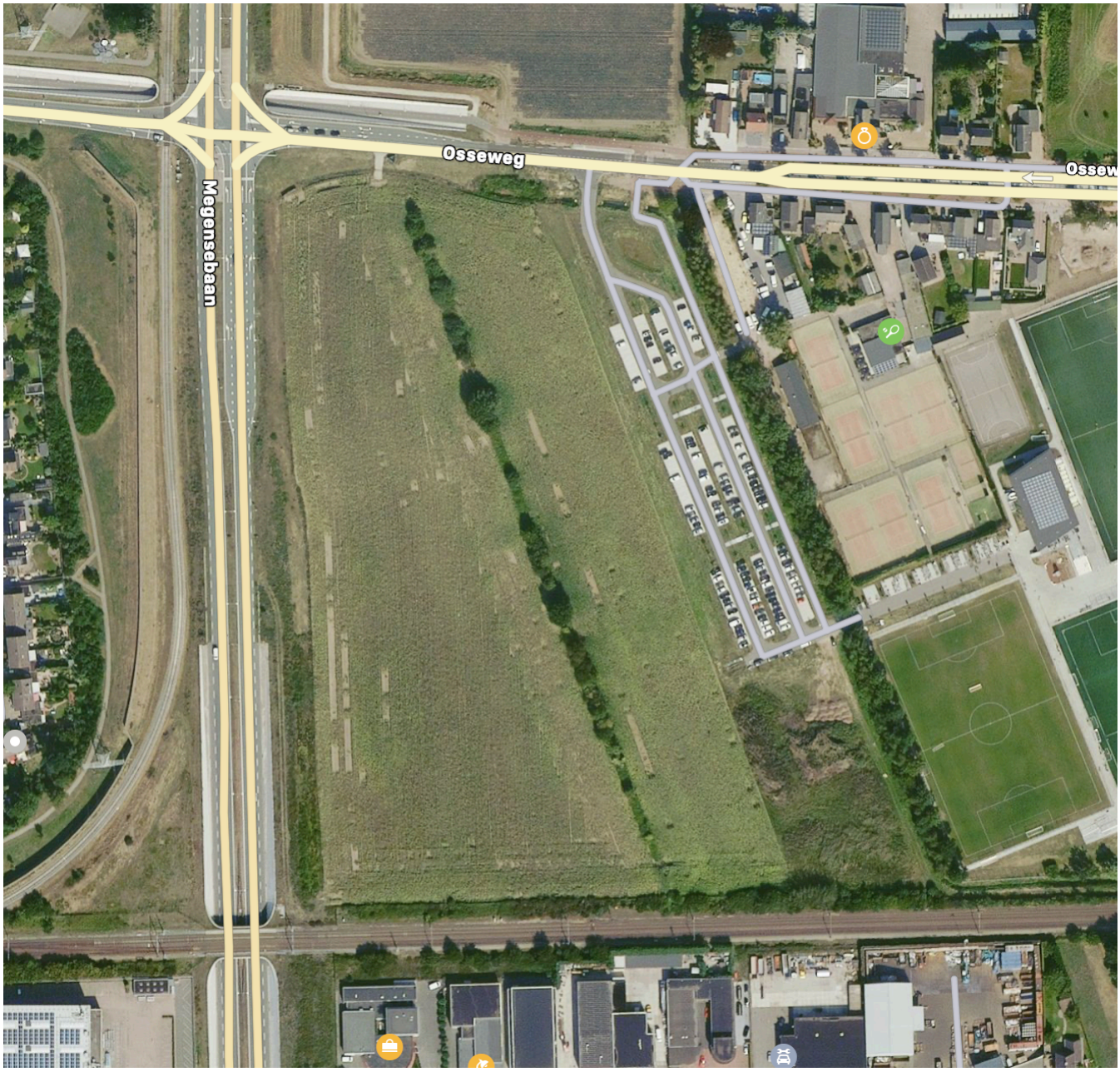
1. Inleiding

1.1 Initiatief

De gemeente Oss is van plan de resterende landbouwkavels ten zuiden van de Osseweg te gebruiken als locatie voor een nieuw zwembad, een innovatiecentrum verkeerlogistiek, een skeelerbaan en een rijschool.

1.2 Ligging

Het plangebied ligt in het resterend open agrarisch gebied ingeklemd tussen de Osseweg, Megensebaan (N), de spoorlijn 's-Hertogenbosch-Nijmegen en het sportcentrum Berghem. De oppervlakte bedraagt 5,62 ha.

Figuur 1: ligging plangebied aan de Osseweg te Berghem

1.3 Planologisch kader

Ten behoeve van de nieuwbouw is een herziening van het bestemmingsplan 'Zone Oss-Berghem 2017' nodig. Bij het nieuwe bestemmingsplan wordt door de gemeente Oss een toelichting geschreven. Hierin is ook aandacht voor het aspect natuur. Volgens de huidige wetgeving moet elke ruimtelijke ingreep getoetst worden aan voorheen de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en overig relevant natuurbeleid. Sedert 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze vervangt de Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet.

Wet natuurbescherming
De Wet natuurbescherming regelt sedert 1 januari 2017 de bescherming van waardevolle natuur. Ze vervangt de oude Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet. In de wet zijn artikelen opgenomen ter bescherming van soorten (hoofdstuk 3), gebieden (hoofdstuk 2) en houtopstanden (hoofdstuk 4). Bij een ruimtelijke ingreep moet voor handelingen met schadelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden of waarbij verbodsbepalingen worden overtreden betreffende soorten Vogelrichtlijn, soorten Habitatrichtlijn of andere nationaal beschermde planten- en diersoorten bij de provincie een ontheffing worden aangevraagd. De onderzoeksplicht rust bij de initiatiefnemer. Het is de gewoonte om voorafgaand aan een uitgebreide beoordeling te onderzoeken of er met betrekking tot het initiatief überhaupt broed- en wintervogels, andere planten-, diersoorten en habitattypen, waarvoor de nieuwe wet is bedoeld in het geding zijn. Dit verslag is de weergave van een dergelijk verkennend onderzoek ook wel quick scan of voortoets genoemd. Een dergelijke voortoets wordt ook uitgevoerd voor projecten, die buiten de eigenlijke begrenzing van een Natura 2000-gebied liggen, maar wier effecten zich mogelijk wel doen gelden op de verderop gelegen natuurwaarden (‘externe werking’).

EHS of NNN
Inmiddels is de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) zo goed als afgerond. Na de herijking in 2011 en de naamsverandering in 2014 in Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt het in de bedoeling alle begrensde kavels voor 2027 te verwerven en in te richten en te beheren als beschermd natuurgebied. De verwerving gebeurt vooralsnog op vrijwillige basis. Voor gebieden in de EHS geldt het nee, tenzij…principe. Ingrepen hierin kunnen alleen doorgang vinden, als er geen alternatieven zijn en het initiatief van groot openbaar belang is. Het nee, tenzij-beleid is een getrapte benadering. De basis voor deze stappenbenadering is een goede beschrijving van de in het gebied voorkomende wezenlijke kenmerken en waarden. Uit onderzoek moet vervolgens blijken of deze wezenlijke waarden en kenmerken significante schade ondervinden door de ingreep.

Het plangebied is geen onderdeel van het Natuurnetwerk Brabant of een andere kwalificatie in de Interim Omgevingsverordening Brabant (2021) (zie figuur 2). Het dichtstbijzijnde NNB-gebied zijn de Voorste en Achterste Heide, onderdeel van het dekzandlandschap Maashorst, op ca. 2 km. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied zijn de Drutense Waarden op ca. 13 km, onderdeel van het Natura 2000- gebied Rijntakken.

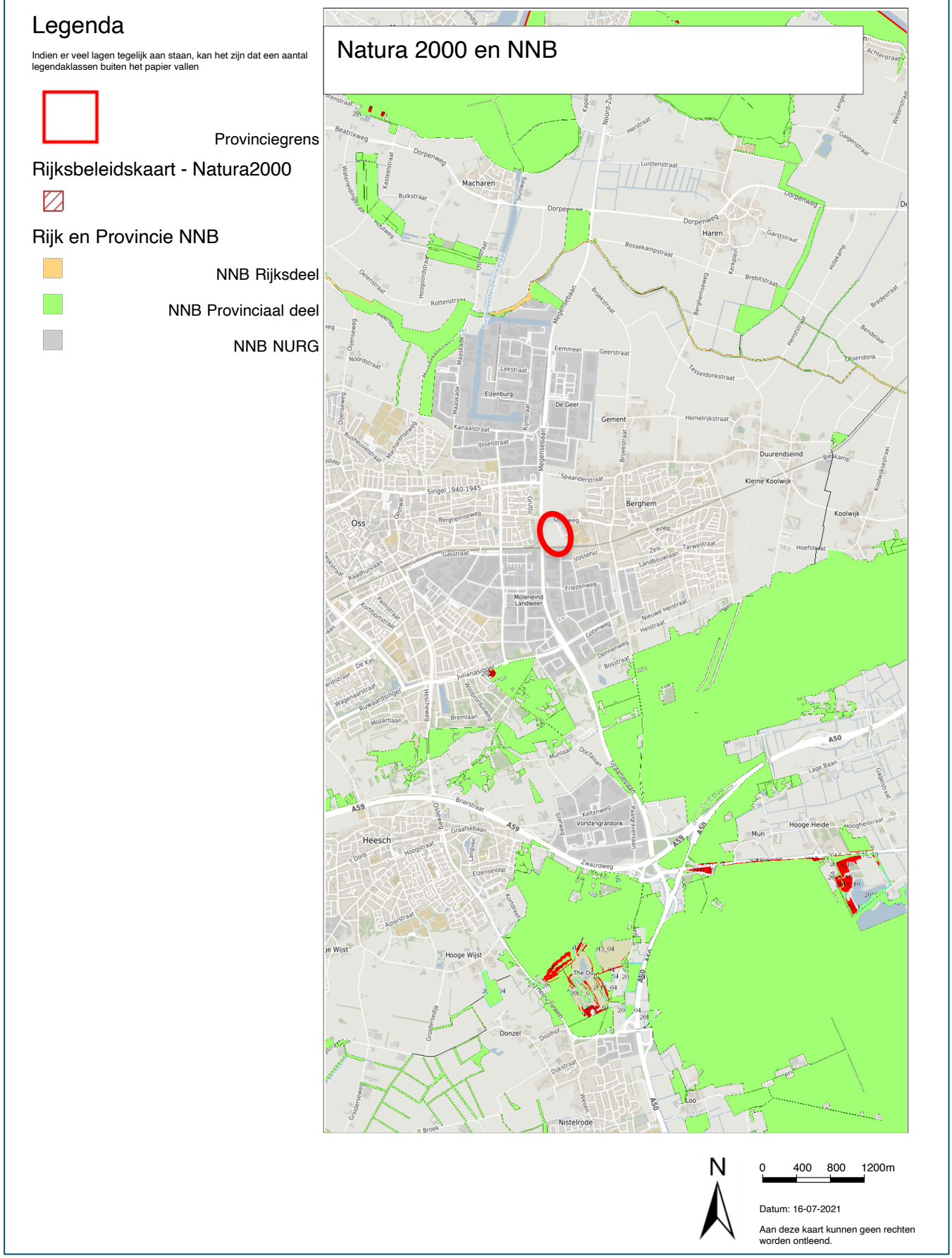
1.4 Probleemstelling

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de nieuwbouw, herinrichting van de buitenruimte en het nieuwe gebruik in strijd zijn met de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming en of er dientengevolge ontheffing van de verbodsbepalingen of in een later stadium een Vvgb (volgens de WABO) voor de omgevingsvergunning (handelingen met gevolgen voor beschermde gebieden, planten en dieren) moet worden aangevraagd.

De ingreep wordt niet alleen getoetst aan wetgeving op het gebied van soortbescherming (artikel 3.1-3.41), maar ook aan die op het gebied van gebiedsbescherming (artikelen 2.1-2.11). Dit betekent dat de effecten van de nieuwbouw op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Rijntakken en andere verder weg gelegen stikstofgevoelige gebieden zoals de Kampina en de Veluwe worden beoordeeld.

Toetsing aan de Interim Omgevingsverordening Brabant lijkt niet relevant, omdat het dichtstbijzijnde bestaande natuurgebied binnen de begrenzing van het NNB op meer dan 1 km ligt en er door de ingreep geen wezenlijke waarden en kenmerken worden aangetast. De Omgevingsverordening kent in tegenstelling tot de Wet natuurbescherming geen externe werking

De natuurtoets is onderdeel van de toelichting bij het nieuwe bestemmingsplan.

Figuur 2: situering plangebied (rood omcirkeld) in relatie tot Natura 2000 en het NNB

2 Methode

Op 22 april en 8 juli 2021 is het terrein bezocht om de beschermde planten en dieren, die het plangebied en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren. Daarnaast is in de literatuur en via internet gezocht naar gegevens over de verspreiding van bijzondere soorten in de (wijde) omgeving.
Voorafgaand aan het veldbezoek is een lijst van potentieel in het gebied aanwezige bijzondere soorten opgesteld aan de hand van de diverse atlassen. Deze bronnen worden vermeld onder de diverse soortengroepen. Deze lijst is dus in het veld getoetst aan de hand van de directe waarnemingen, aangetroffen sporen en de gebiedskenmerken.

Daarnaast is het terrein in de avond van 6 juni en 15 juli 2021 bezocht om het eventuele gebruik van de perceelrandbeplanting als vliegroute door vleermuizen in beeld te brengen. Vleermuizen zijn geïnventariseerd door middel van batdetector-onderzoek. Gebruikte detectors zijn Petterson D-240X, Echo Meter Touch 2 en Echo Meter Touch 2 pro. De laatste twee zijn gebruikt in combinatie met smartphone of tablet. Met de batdetector worden de, voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen omgezet naar de voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Soorten kunnen door de geluiden (frequentie, ritme en klank) en in het geval van de Echo meter microfoons zichtbeelden (spectrogrammen) worden onderscheiden. Door interpretatie hiervan kan tevens het gedrag afgeleid worden en kunnen onder andere foerageerplaatsen, vliegroutes en verblijfplaatsen worden opgespoord. Beide avonden was het voor vleermuisinventarisatie geschikt weer, respectievelijk 17 °C ,N 2 Bft en 18 °C, N 3 Bft.
De methode voor het inventariseren van vleermuizen sluit aan bij het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2021) en de soortenstandaards van Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (Bij12, 2017).

3 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt op een dekzandrug met oud landbouwdek (3L5). Het bodemtype betreft een zwarte enkeerdgrond in leemarm fijn zand (zEZ21). De grondwatertrap is VI en VII (GHG > 40 cm -mv, GLG > 120 cm -mv).
De westelijke kavel loopt naar het noorden af van 8,3 naar 7,6 m NAP, de oostelijke kavel ligt lager en loopt af van 7,3 naar 7 m NAP. De greppel in het midden ligt op 6,9 m NAP, de spoorlijn op 8,9 m NAP, de Osseweg op 7,8 m NAP. Het peil in de watergang aan de oostzijde is 6,5 m NAP, de bodem van de wadi aan de westzijde loopt af van 7,3 naar 7,0 m NAP.

Het plangebied is nu agrarisch in gebruik. De twee landbouwkavels zijn afgelopen voorjaar ingezaaid met Italiaans raaigras en worden regelmatig gemaaid. De greppel die beide kavels scheidt is begroeid met houtachtige vegetatie. Boom- en struiksoorten zijn Amerikaanse vogelkers, Boswilg, Kriek, Ruwe berk, Veldesdoorn, Zomereik. Het deel van het terrein in het verlengde van de bestaande parkeerplaats dient als gronddepot. De hopen zijn tot 5 m hoog.

In het zuiden grenst het plangebied aan de spoorlijn hiervan gescheiden door een hoog hek aan de andere zijde begroeid met braam, brem, grauwe wilg, meidoorn en vlier. Aan de oostzijde ligt een nieuwe parkeerplaats. Aan de west- en noordzijde is het plangebied gescheiden van de Megensebaan en de Osseweg middels een brede grazige berm met een wadi, die naar het noorden afwatert op een sloot, die met een duiker onder de Osseweg verder naar het noorden afstroomt.

Westelijke kavel

oostelijke kavel

Greppel met beplanting

wadi aan westzijde

4 Flora en fauna

4.1 Flora en vegetatie

Op de landbouwkavels groeien tussen het raaigras alleen aan de randen enkele spontaan gevestigde vaatplantsoorten als Akkerdistel, Gewone spurrie, Herderstasje, Kleine veldkers, Klein kruiskruid, Paarse dovenetel, Schapenzuring, Vogelmuur, Winterpostelein, Zandblauwtje, Zandraket. Deze staan te verspreid om te spreken van een akkeronkruidgemeenschap.
Ook op de grondhopen en langs en in de perceelrandbeplanting groeien uitsluitend ruderale soorten zowel kort als lang levend. Dit betreft zowel soorten van het Verbond van Look-zonder-look (33Aa) als van het Wormkruid-verbond (31Ca)[1]. Karakteristiek zijn naast de naamgevende soorten o.a. Avondkoekoeksbloem, Bijvoet, Grote kaardenbol, Jacobskruidkruid, Hertsmunt, Kleefkruid, Kluwenzuring, Koningskaars, Kruldistel, Late guldenroede, Perzikkruid, Ridderzuring, Ruige zegge, Vlasbekje, Witte dovenetel, Witte honingklaver, Zomerfijnstraal.
Floristisch het interessants is de brede berm met wadi aan de Megensebaan. Op het droge groeien zeldzame en bedreigde soorten als Duits viltkruid, Grote tijm, Kleine pimpernel, Steenanjer. Deze berm is bijzonder soortenrijk, maar waarschijnlijk ingezaaid. Bij een voortgezet en consequent beheer van 1x/jaar maaien en afvoeren kan zich hier een schraalgrasland van de Associatie van Schapengras en Tijm (14Bb1) ontwikkelen.
De vegetatie van de wadi is wat ruiger en vochtiger. Karakteristiek zijn Geoorde wilg, Gewone wederik, Gewoon barbarakruid, Hoog struisgras, Moerasrolklaver, Rietzwenkgras, Veldrus, Wolfpoot.
In de watergang met stromend water en kwel aan de oostzijde van het plangebied groeien Gewone waterbies, Gewoon sterrekroos, Grote egelskop, Grote lisdodde, Grote waterranonkel, Pitrus, Waterzuring.

[1] Schaminee, J. e.a., 1995-1999: De vegetatie van Nederland, deel I-V; Opulus Press, Leiden.

Grote tijm

Kleine pimpernel

Duits viltkruid, Duizendblad, Jacobskruidkruid, Zilverhaver

Duizendblad, Steenanjer, Zilverhaver

Habitatrichtlijnsoorten of nationaal beschermde soorten ontbreken. Het plangebied is geen geschikte standplaats voor het merendeel van deze soorten. De paar soorten die mogelijk in het gebied voorkomen zijn afgecheckt met de verspreidingsatlas van FLORON[2]. Deze ontbreken in de betreffende uurhokken (165-415 en 165-420).

4.2 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende vogelsoorten gehoord of gezien: Boerenzwaluw, Ekster, Fazant, Gierzwaluw, Holenduif, Houtduif, Kauw, Koolmees, Merel, Patrijs, Pimpelmees, Putter, Roodborst, Spreeuw, Tjiftjaf, Zanglijster, Zwarte kraai, Zwartkop. Hiervan broeden Fazant, Houtduif, Merel, Patrijs, Tjiftjaf, Zanglijster, Zwarte kraai, Zwartkop ook in het plangebied. Patrijs staat op de rode lijst van in Nederland bedreigde broedvogelsoorten (categorie kwetsbaar) en is het nest van Zwarte kraai jaarrond beschermd (categorie 5). Van vogels met categorie 5 jaarrond beschermde nesten wordt overigens verondersteld dat ze na vernietiging van het nest over voldoende flexibiliteit beschikken om zich elders te vestigen.

Bij de beoordeling van de mogelijk in het plangebied broedende soorten is gebruik gemaakt van de laatste atlasgegevens van SOVON[3]. In de uurhokken 165-415 en 165-420 broeden de volgende vogelsoorten met categorie 1-4 jaarrond beschermde nesten: Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Havik, Huismus, Kerkuil, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendief. Geen van deze vogels heeft een nest in het plangebied.

4.3 Zoogdieren

Er zijn in het plangebied en omgeving sporen gezien van Bosspitsmuis, Konijn, Mol, Vos, Veldmuis, Wezel. Deze soorten zijn nationaal beschermd met vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen in de provincie Noord-Brabant. Alleen

[2] https://www.verspreidingsatlas.nl/vaatplanten
[3] http://vogelatlas.sovon.nl/static/pdf/vogelatlas/sovon_vogelatlas_broedseizoen_provNB.pdf

Wezel heeft wel een beschermde status in Noord-Brabant. Om de precieze functie van het plangebied voor deze soort te bepalen zal nader onderzoek nodig zijn[4].

Vleermuizen zijn streng beschermd (Habitatrichtlijn).
Er zijn van de omgeving, waarnemingsgebied Berghem, weinig recente (< 3 jaar) waarnemingen van vleermuizen bekend[5]. Alleen Gewone dwergvleermuis is 1 x gezien.
In de betreffende uurhokken (165-415 en 165-420) zijn sedert 1990 de volgende soorten waargenomen: Franjestaart, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Ruige vleermuis, Watervleermuis[6]. Van deze soorten kan het plangebied functioneel (vliegroute, verblijfplaats, foerageergebied) zijn voor algemene, minder verstoringsgevoelige soorten als Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Ruige dwergvleermuis.
Deze vleermuizen zijn gebouwbewonend, maar kunnen ook (individuele) verblijfplaatsen hebben in boomholtes en -spleten. Ze hebben kraamkolonies op zolders, in spouwmuren en achter boeiborden. Ze verblijven soms tijdelijk achter luiken en onder scheef liggende pannen. Omdat er geen gebouwen in het plangebied staan, zijn alleen de paar oudere eiken in de perceelrandbeplanting afgezocht op aanwezigheid van holtes en gaten. Er zijn er geen gevonden. De beplanting in het plangebied dient derhalve ten hoogste als vliegroute. Dit is op 2 avonden onderzocht. Op 6 juni 2021 zijn alleen sporadisch voorbij vliegende exemplaren Gewone dwergvleermuis (3 x) en Rosse vleermuis (1 x hoog) waargenomen. Op 15 juli 2021 foerageerde 1 exemplaar Gewone dwergvleermuis kortstondig, ca. 3 minuten, langs het zuidelijk deel van de perceelrandbeplanting. Een en ander betekent dat het plangebied geen speciale betekenis heeft voor vleermuizen.

Hol van Konijn

hol van Wezel

Er zijn van de omgeving, waarnemingsgebied Berghem, recente (< 3 jaar)waarnemingen van de Europees beschermde Europese bever. Deze is zwemmend in 1 van de waterpartijen ten noorden van het plangebied aangetroffen[7].

4.4 Vissen, amfibieën en reptielen

In het kader van deze natuurtoets is de watergang aan de oostzijde afgevist met een schepnet (met grote en kleine maaswijdte). Er is alleen Tiendoornige stekelbaars gevangen.

In de omgeving, waarnemingsgebied Berghem, zijn waarnemingen bekend van de nationaal beschermde Ringslang en de Europees beschermde Rugstreeppad[8]. Beide waarnemingen zijn gedaan aan de oostkant van Berghem. Het nog in te richten gebied aan de noordzijde (Spaander Straatsche Akkers?) lijkt geschikt leefgebied voor Rugstreeppad.

[4] Bouwens, S, 2017: Handreiking Kleine Marters; Zoogdiervereniging, Nijmegen.
[5] www.waarneming.nl
[6] https://www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren
[7] https://waarneming.nl/observation/186154500/
[8] www.waarneming.nl

In de betreffende uurhokken (165-415 en 165-420) zijn vanaf 2000 de nationaal beschermde (artikel 3.10 zonder vrijstelling in de provincie Noord-Brabant) Alpenwatersalamander, Hazelworm, Levendbarende hagedis en de Europees (artikel 3.5) beschermde Heikikker, Kamsalamander, Poelkikker en Rugstreeppad waargenomen[9]. Van deze soorten lijkt alleen Rugstreeppad ook daadwerkelijk domicile te kunnen hebben in het gebied. Op beide avondrondes is deze echter niet gehoord.

4.5 Ongewervelde dieren

Tijdens het veldbezoek d.d. 22 april en 8 juli 2021 zijn de volgende ongewervelde dieren waargenomen: Dagpauwoog, Klein koolwitje, Rode wegslak.

Er komen in het plangebied geen ongewervelde diersoorten van de Rode lijst, bijlage IV van de Habitatrichtlijn of genoemd in de bijlage behorend bij artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming voor.

4.6 Conclusie

Het plangebied heeft beperkte natuurwaarde. Dit betreft in de eerste plaats de floristisch zeer (bio)diverse bermen van de Megensebaan en de Osseweg. Hierin staan enkele zeldzame en bedreigde schraalgraslandsoorten als Duits viltkruid, Grote tijm, Kleine pimpernel en Steenanjer. Deze zijn weliswaar ingezaaid, maar lijken zich prima te handhaven. In deze berm zijn ook een koppel Patrijs met jongen en een hol van Wezel aangetroffen. Wezel heeft ook een hol in de perceelrandbeplanting. Beide soorten zijn karakteristiek voor kleinschalig agrarisch landschap. Wezel is in Noord-Brabant onder artikel 3.10 beschermd. De precieze betekenis van het plangebied voor deze soort moet nog onderzocht worden. De bedreigde Patrijs is alleen op eieren of met jongen beschermd. Onder de Wet natuurbescherming mogen ze ook niet meer bejaagd worden. Het leefgebied / de verblijfplaats van Patrijs is niet beschermd.
Het plangebied heeft geen bijzondere betekenis voor vleermuizen of andere onder artikel 3.5 en 3.10 beschermde soorten.

[9] https://www.verspreidingsatlas.nl/amfibieen

5 Ingreep

5.1 Initiatief

De plannen behelzen een grote functieverandering van het gebied. Landbouw wordt recreatie, kantoor en bedrijf. Er wordt een zwembad gebouwd, een expertisecentrum verkeer (IVCL) met binnen- en buitenactiviteiten opgericht, een rijschool gevestigd en een skeelerbaan aangelegd. Verder komen er extra voetbalvelden als aansluiting op het bestaande sportpark.
Er is nog geen definitief ontwerp. De bedoeling is dat het zwembad energieneutraal (ENG) wordt. Er is nog geen volledig beeld van de verkeerstromen.
In het gebied zelf zijn het nieuwe activiteiten, maar het zwembad (Golfbad Oss) betreft een verplaatsing. Het ICVL bestaat nu nog niet. De rijschool is nog een vraagteken en het ICVL in z'n geheel ook. De businesscase daarvoor is nog niet rond. Het is dus mogelijk dat het ICVL niet op deze plek gaat bouwen. De skeelerbaan is een wens van de sportvereniging (SCOSS ?), maar nog geen zekerheid.
Onderstaande figuur toont een schetsontwerp.

5.2 Effecten

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met het opruimen van de beplanting (1), het grondverzet (2), de nieuwbouw (3) en de herinrichting van de buitenruimte (4) en het nieuwe gebruik (5).

Ad 1) In de te verwijderen bomen en struiken nestelen in het voorjaar vogels. De beplanting moet daarom buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) worden weggehaald of in het broedseizoen eerst gecontroleerd worden op de aanwezigheid van nestelende vogels.

Ad 2) Bij het grondverzet verdwijnen verblijfplaatsen van beschermde soorten als Konijn en Wezel. Deze dieren dienen daarom voorafgaand aan de werkzaamheden weggevangen of verjaagd te worden. Verder moet voor Wezel waarschijnlijk ontheffing van de overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd. De betekenis van het plangebied voor kleine marterachtigen

moet nog nader onderzocht worden. De eventuele ontheffingsaanvraag moet vergezeld gaan van een projectplan met compenserende en mitigerende maatregelen.

Ad 3) Tijdens de bouw treedt door lawaai, bouwlampen en het verspreiden van vervuilende stoffen waaronder stikstof (NOx) verstoring van de natuur in de omgeving op. De omvang hiervan is nog onbekend en hangt af van fasering en bouwwijze. Het gebruik van mobiele werktuigen als graafmachines, heimachines, hijskranen en de aan- en afvoer van bouwmateriaal en personeel met licht en zwaar verkeer veroorzaakt de uitstoot van met name NOx. Spreiding van deze activiteiten en het gebruik van elektrische apparaten en voertuigen kan dezer uitstoot aanzienlijk reduceren. Om toch een beeld te krijgen zijn 2 scenario's doorgerekend. De uitstoot van het scenario met 500 kg NOx/jaar levert geen depositie op hiervoor gevoelige habitattypen hoger dan 0,00 mol/ha/jaar. Het scenario met 1.000 kg NOx/jaar doet dat wel. Bijlage 1 toont de Aerius-berekening. Dit levert depositieresultaten boven de 0,00 mol/ha/jaar in de Natura 2000-gebieden Rijntakken en Veluwe.
Op basis van het uiteindelijk ontwerp en het bestek valt preciezer te bepalen om hoeveel uitstoot het gaat. Verder kan door interne saldering (stoppen agrarische activiteiten) een eventuele overschrijding gecompenseerd worden.

Ad 4) Er is nog geen ontwerp voor de buitenruimte. Het is belangrijk dat geprobeerd wordt het gebied geschikt te houden voor Patrijs en Wezel. Verder zal in de omgeving gezocht moeten worden naar ruimte om deze soorten van kleinschalig agrarisch landschap te compenseren. Wellicht kan de groene buffer ten noorden van het plangebied hiervoor gebruikt worden.

Ad 5) Het nieuwe gebruik gaat gepaard met stikstofuitstoot en verstoring door licht, geluid, (auto)bewegingen. Zoals hierboven al vermeld dient de stikstofuitstoot niet hoger te zijn dan 500-1.000 kg/jaar. Omdat het zwembad energieneutraal wordt en de autobewegingen voor een groot deel slechts vervanging van bestaande bewegingen (naar het zwembad) zijn, zal deze waarde niet snel overschreden worden.
De verstoring door licht, geluid en (auto)bewegingen reikt niet tot beschermde natuur. Aanwezige natuurwaarden zijn weinig verstoringsgevoelig. Het gebied wordt al omringd door veel verstoring genererende activiteiten.

6 Conclusie

Interim Omgevingsverordening Brabant 2021
Door de nieuwbouw worden de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNB op ca. 1,5 km ten zuiden van het plangebied niet aangetast. Overigens hebben de verbodsbepalingen van de Omgevingsverordening alleen betrekking op bestemmingsveranderingen binnen het NNB zelf. Deze worden hier dus niet overtreden.

Wet natuurbescherming soortbescherming
Door de nieuwe ruimtelijke ontwikkeling worden mogelijk wel verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming op het gebied van soortbescherming (artikel 3.1-3.41) overtreden. Ten eerste dient de perceelrandbeplanting buiten het broedseizoen, 15 maart tot 15 juli, te worden verwijderd. Verder moet de betekenis van het plangebied voor kleine marterachtigen nader onderzocht worden. Er zijn op 2 plekken holen van Wezel aangetroffen. Wellicht moet er ontheffing worden aangevraagd. Als dat zo is moet het plan vergezeld gaan van maatregelen om het verlies aan leefgebied van Wezel (en Patrijs) te mitigeren en compenseren.

Wet natuurbescherming gebiedsbescherming
De ontwikkeling heeft tenslotte geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de omringende Natura 2000-gebieden. Deze liggen tamelijk ver weg (> 12 km). Er is dus geen directe beïnvloeding, maar wel via de lucht door stikstofuitstoot in de aanleg- en gebruiksfase. Deze dient in beide gevallen lager dan 500-1.000 kg/jaar te zijn. Om te voorkomen dat er verbodsbepalingen op het gebied van gebiedsbescherming (artikel 2.1-2.11) binnen de Wet natuurbescherming worden overtreden, is een berekening nodig, waarbij de depositie op hiervoor gevoelige habitattypen niet groter is dan 0,00 mol/ha/jaar. Dat is goed mogelijk. Belangrijk is dat de nieuwbouw met minder stikstofuitstoot gepaard gaat dan standaard of over een langere periode wordt uitgesmeerd of dat gebruik gemaakt wordt van interne saldering.

Osseweg Berghem

Actualisatie natuuronderzoek

JANUARI 2025

schenkeveld
bureau voor natuur en landschap

Colofon

Veldwerk	[redacted]
Tekst	[redacted]
Productie	Bureau Schenkeveld Visstraat 1, 4101 AC Culemborg 0345 – 534 245 / [redacted]
Opdrachtgever	Gemeente Oss
Contactpersoon	[redacted] van de gemeente Oss
Versie	23 januari 2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4
Aanleiding 4
Ligging 4
Probleemstelling 5
2. Methode 5
2.1 Methodiek 5
2.2 Veldbezoek 5
3. Resultaat 6
3.1 Vleermuizen 6
3.2 Overige zoogdieren. 6
3.3 Vogels 7
3.4 Conclusie 8
4. Hoe verder 8
5. Literatuur 9

1. Inleiding

Aanleiding

De gemeente Oss is van plan de resterende landbouwkavels ten zuiden van de Osseweg te gebruiken als locatie voor een nieuw zwembad. Ook zijn er andere initiatieven, waarover de gemeente in gesprek is voor de resterende ruimte op deze locatie zoals een skeelerbaan en een omnipark (5e sportveld voor Berghem Sport). In een eerdere notitie is onderzocht in hoeverre de nieuwbouw, herinrichting van de buitenruimte en het nieuwe gebruik in strijd zijn met de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming en of er dientengevolge ontheffing van de verbodsbepalingen of in een later stadium een Vvgb (volgens de WABO) voor de omgevingsvergunning (handelingen met gevolgen voor beschermde gebieden, planten en dieren) moet worden aangevraagd. Vervolgens is in 2021 nog aanvullend onderzoek naar kleine marterachtigen uitgevoerd. De conclusie van toets en aanvullend onderzoek was dat er geen verbodsbepalingen worden overtreden, mits de bomen en struiken buiten het broedseizoen worden weggehaald. Inmiddels komt de realisatie van het zwembad steeds dichterbij en is er verder nagedacht over de ruimtelijke invulling van het gebied. Mogelijke functies behalve het zwembad en de reservering voor een voetbalveld voor het naastgelegen Berghem Sport, zijn een specialistische onderwijsvoorziening en/of een sporthal voor padel. Verder moet in het gebied uiteraard ook ruimte gereserveerd worden voor de openbare ruimte en de buitenruimte van de verschillende functies. Er moet nog bepaald worden hoe groot de buitenruimte van het zwembad moet zijn. Een en ander noopt tot een actualisatie van het natuuronderzoek en een nieuwe toetsing, omdat ook de (natuur)wetgeving is veranderd. Deze notitie beschrijft alleen de resultaten van het nieuwe natuuronderzoek en de betekenis daarvan voor de verdere planvorming.

Ligging

Het plangebied ligt in het resterend open agrarisch gebied ingeklemd tussen de Osseweg, Megensebaan (N329), de spoorlijn ’s-Hertogenbosch-Nijmegen en het sportpark de Koppelsteeg. De oppervlakte bedraagt 5,62 ha.

Figuur 1: ligging plangebied aan de Osseweg te Berghem

In de zomer van 2024 was het oostelijk deel nog in intensief agrarisch gebruik, het westelijk deel niet meer. Deze was begroeid met kortlevende ruigtesoorten als Hoge fijnstraal en Windhalm. De beplantingstrook langs en in de

greppel in het midden bestaat uit enkele forse exemplaren Zomereik en spontaan gevestigde struiken als Amerikaanse vogelkers, Boswilg, Dijkviltbraam, Grauwe wilg, Wilde lijsterbes. Het gronddepot ten zuiden van de parkeerplaats is begroeid met berken- en wilgenopslag.

Probleemstelling

In deze notitie wordt verslag gedaan van het aanvullend natuuronderzoek in het plangebied. Onderzocht zijn broedvogels met jaarrond beschermde nesten, vleermuizen, overige zoogdieren. Doel was de in 2021 verzamelde verspreidingsgegevens te actualiseren.

2. Methode

2.1 Methodiek

Vleermuizen zijn geïnventariseerd door middel van batdetector-onderzoek gebruikte detectors zijn: (Petterson D-240X, Echo Meter Touch 2 en Echo Meter Touch 2 pro) De laatste 2 zijn gebruikt in combinatie met smartphone of tablet. Met de batdetector worden de, voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen omgezet naar de voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Soorten kunnen door de geluiden (frequentie, ritme en klank) en in het geval van de Echo meter microfoons zichtbeelden (spectrogrammen) worden onderscheiden. Door interpretatie hiervan kan tevens het gedrag afgeleid worden en kunnen onder andere foerageerplaatsen, vliegroutes en verblijfplaatsen worden opgespoord.

De methode voor het inventariseren van vleermuizen sluit aan bij het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2021) en de kennisdocumenten van Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (Bij12, 2024).

De aanwezigheid van Bever is onderzocht door het ophangen van een valcamera, die 1x verplaatst is en door sporenonderzoek.

Het onderzoek naar kleine marterachtigen is eveneens onderzocht door het ophangen van een valcamera en sporenonderzoek. Daarnaast is een zogenaamde marterbox gebruikt die 1x verplaatst is.

De marterbox is een Mostela cameravalkist – 18 mm. De valcamera's zijn van het merk Bushnell en Seissiger.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten zijn geïnventariseerd door tijdens de verschillende veldbezoeken op territoriaal gedrag te letten en in de winter na de bladval te zoeken naar nesten.

Daarnaast is in de literatuur, via internet en in de database van de NDFF gezocht naar gegevens over de verspreiding van genoemde soortengroepen in de (wijde) omgeving. Figuur 2 toont de begrenzing van het onderzochte gebied.

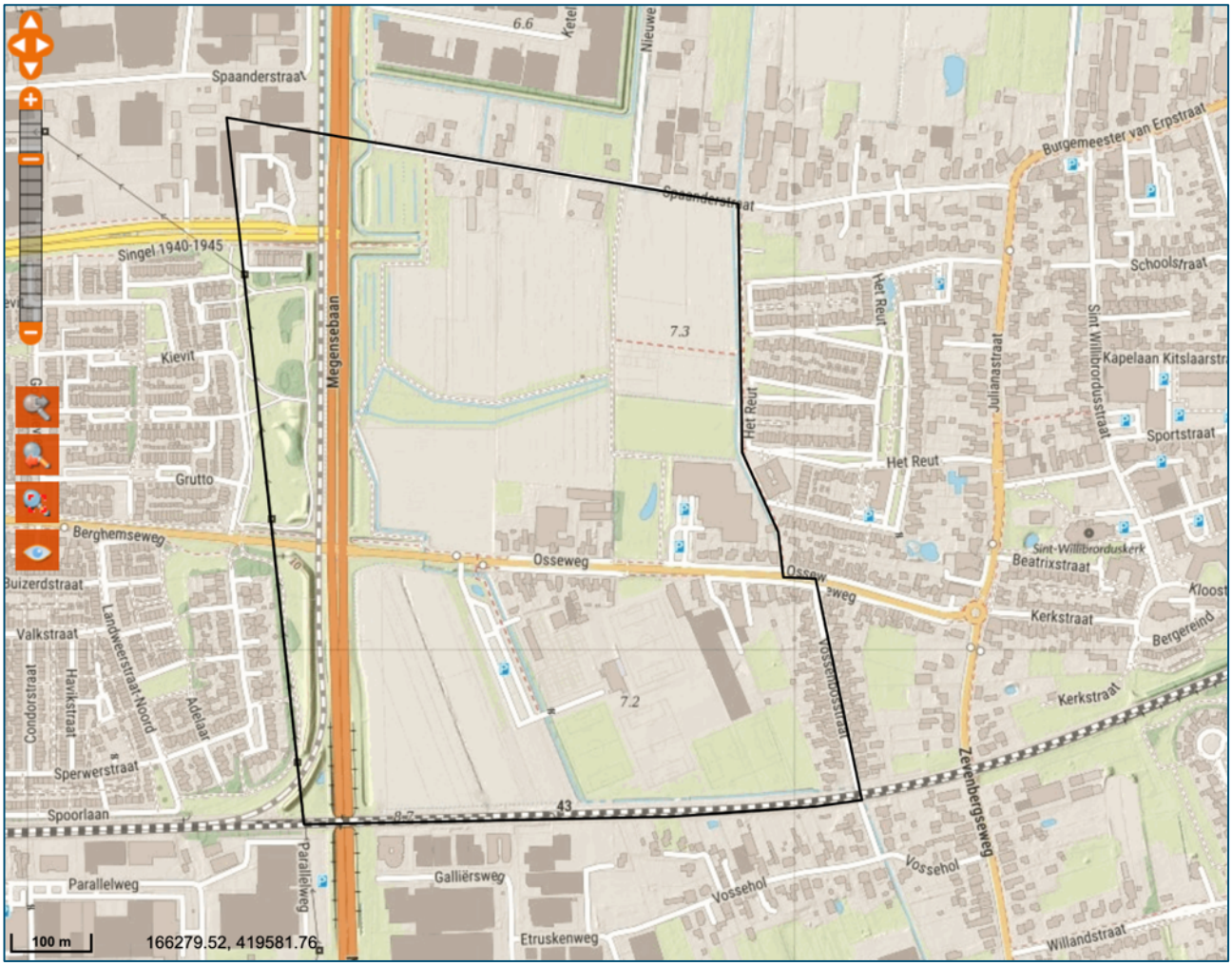
2.2 Veldbezoek

Ten behoeve van de inventarisatie van Bever, kleine marterachtigen, broedvogels met jaarrond beschermde nesten en vleermuizen zijn 4 veldbezoeken uitgevoerd. In tabel 1 worden deze inventarisatieronden en de omstandigheden tijdens het bezoek weergegeven. Vooraf en tijdens het bezoek is steeds gecontroleerd of de weersomstandigheden nog voldeden aan de inventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus. (Minimaal 10 graden Celsius, wind minder dan 5 Beaufort en droog)

Datum	*Tijd*	*Doel*	*Tempratuur (Celcius)*	*Wind (Beaufort)*
15-7-2024	21:00-23:45	Plaatsen marterbox en cameraval, ronde voor vliegroute vleermuis, sporen Bever, broedvogels	22	NO 2
9-9-2024	20:30-23:0	Verplaatsen marterbox en cameraval, ronde voor vliegroute vleermuis, sporen Bever, broedvogels	19	WNW 3
27-9-2024	10:00-13:00	Ophalen marterbox en cameraval, sporen Bever, broedvogels	13	NW 2
16-1-2025	11:00-13:00	Broedvogels, sporen Bever, boomholtes	4	ZO 2

Tabel 1: Overzicht inventarisatieronden naar de aanwezigheid van Das, Hazelworm en Vleermuizen

Daarnaast is in de literatuur, via internet en in de database van de NDFF gezocht naar gegevens over de verspreiding van genoemde soortengroepen in de (wijde) omgeving. Figuur 2 toont de begrenzing van het onderzochte gebied.

Figuur 2: begrenzing zoekgebied verspreidingsgegevens NDFF

3. Resultaat

3.1 Vleermuizen

Tijdens beide avonden zijn alleen voorbijvliegende en foeragerende exemplaren Gewone dwergvleermuis gezien. Op de avond van 9 september werd in de luwte van de beplantingsstrook in het midden van het plangebied druk gefoerageerd. Op beide avonden vertoonden de vleermuizen zich pas dertig minuten na zonsondergang. Meestal betrof dit een enkel exemplaar. Op enig moment zijn op 9 september 2 exemplaren tegelijkertijd gezien.

Tijdens de winterronde zijn in de bomen geen gaten en holtes gezien die geschikt zijn als vleermuisverblijfplaats.

In het zoekgebied van de NDFF zij over de afgelopen 10 jaar alleen 3 waarnemingen van Gewone dwergvleermuis foeragerend en voorbijvliegend gedaan.

3.2 Overige zoogdieren.

In de marterbox is alleen Huismuis ca. 10x waargenomen.

Op de valcamera is alleen Konijn 3x opgenomen. Verder zijn er sporen gezien van Haas, Mol en Veldmuis. Haas en Konijn staan sedert 2020 op de rode lijst van in Nederland bedreigde zoogdiersoorten categorie gevoelig.

Er zijn geen (vraat)sporen van Bever aangetroffen ook niet in de wilgenopslag van het gronddepot in het zuidoostelijk deel van het plangebied.

In de NDFF zijn in het zoekgebied wat betreft overige zoogdieren alleen recente (< 10 jaar) waarnemingen van Bever, Haas, Mol, Muskusrat en Woelrat aangetroffen.
Bever betreft een exemplaar in 2020 waargenomen in de nieuwe waterpartij ten noorden van de Osseweg.

3.3 Vogels

Tijdens de verschillende veldbezoeken zijn de volgende vogels met jaarrond beschermde nesten (met categorie) gezien: Buizerd (4), Koolmees (5), Pimpelmees (5), Torenvalk (5), Sperwer (4), Zwarte kraai (5).

In de beplanting zijn alleen nesten van Heggenmus, Houtduif, Merel, Winterkoning en Zwarte kraai aangetroffen. Van deze soorten heeft dus alleen Zwarte kraai een jaarrond beschermd nest en wel van categorie 5. Categorie 5-soorten worden geacht na het verdwijnen van het nest flexibel genoeg te zijn om een nieuwe plek te vinden. Vernietiging en verstoring van het nest wordt getoetst aan de staat van instandhouding. Deze is voor Zwarte kraai in Nederland en Noord-Brabant gunstig.

In het zoekgebied van de NDFF zitten waarnemingen van de volgende vogels met jaarrond beschermde nesten (met categorie) met broedindicerend gedrag: Buizerd (4), Groene specht (5), Huismus (2), Koolmees (5), Pimpelmees (5), Spreeuw (5), Zwarte roodstaart (5).
Buizerd betreft een roepend exemplaar in het gebied ten noorden van de Osseweg, Groene specht eveneens een roepend exemplaar in het parkje aan de Grutto ten noordwesten van het plangebied, Huismus en Spreeuw bij de huizen aan de Spaanderstraat, Koolmees en Pimpelmees verspreid, Zwarte roodstaart bij een gebouw op het sportcomplex.

In 2021 zijn nog exemplaren Patrijs met jongen in het gebied waargenomen. Deze vogel staat op de rode lijst van in Nederland bedreigde broedvogelsoorten categorie kwetsbaar. Andere bedreigde broedvogelsoorten met mogelijk nesten in het plangebied zijn Gele kwikstaart (gevoelig), Graspieper (gevoelig) en Kneu (gevoelig).

Windhalm tussen Hoge fijnstraal

hol Konijn

Keutels Haas

molshopen in berm Megensebaan

Sperwer mannetje

nest Houtduif

3.4 Conclusie

Het plangebied heeft beperkte natuurwaarde. Zoals eerder in de natuurtoets gesteld betreft dat in de eerste plaats de floristisch zeer (bio)diverse brede bermen van de Megensebaan en de Osseweg. Hierin staan enkele zeldzame en bedreigde schraalgraslandsoorten als Duits viltkruid, Grote tijm, Kleine pimpernel en Steenanjer. Deze zijn weliswaar ingezaaid, maar lijken zich prima te handhaven. Verder was en is het uit agrarisch beheer genomen westelijk perceel in combinatie met de beplantingsstrook broedbiotoop van de bedreigde boerenlandvogels Gele kwikstaart (mogelijk), Graspieper (mogelijk), Kneu (waarschijnlijk) en Patrijs (zeker). Deze vogels zijn alleen op eieren of met jongen beschermd. Het leefgebied/ de verblijfplaats van deze soorten is niet beschermd.
Het plangebied heeft geen bijzondere betekenis voor vleermuizen en Bever. In het plangebied komen dus wel de bedreigde zoogdiersoorten Haas en Konijn voor. Deze hebben in tegenstelling tot de provincie Utrecht in Noord-Brabant geen speciale beschermde status bij ruimtelijke ingrepen. Wel vereist de zorgplicht dat bij de ontwikkeling van het gebied rekening gehouden moet worden met hun aanwezigheid.

4. Hoe verder

De actuele natuurwaarde weerspiegelt de oude status van het gebied als kleinschalig boerenland. Vleermuizen en vogels als Patrijs weten dit restant nog wel te bereiken, maar voor zoogdieren als Bunzing of Ree is dat al moeilijker. Bij de landschappelijke inrichting van het gebied verdient daarom de verbinding met agrarisch achterland of natuurgebied extra aandacht om isolatie te voorkomen. Het gebied ten noorden van de Osseweg wordt ingericht als bos- en natuurgebied. Het is daarom belangrijk een ecologische verbinding met dit gebied te maken in en langs de bestaande watergang, die onder de Osseweg doorloopt. Doelsoorten zijn Bunzing, Egel,

Haas, Kneu, Konijn, Patrijs, Rosse woelmuis, Torenvalk, Wezel; natuurdoeltypen: akker, beek, haag, heischraalgrasland, houtwal, poel.

5. Literatuur

Bij 12, 2017. Kennisdocument bever, Utrecht.

Bij 12, 2024. Kennisdocument gewone dwergvleermuis, Utrecht.

Bij12, 2024. Kennisdocument kleine marterachtigen, Utrecht.

Bij 12, 2024. Kennisdocument ruige dwergvleermuis, Utrecht.

Diepenbeek, A., van, 2019. Veldgids diersporen Europa. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Dijk, A.J. van, 1996. Broedvogels inventariseren in proefvlakken, Handleiding broedvogel Monitoring Project, SOVON, Beek-Ubbergen.

EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad Europese Gemeenschap, nummer L. 103.

EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.

Ministerie Economische zaken, 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 2016, 1-34.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.

Netwerk Groene Bureaus, 2021. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.

Osseweg Berghem

Marteronderzoek

JANUARI 2022

schenkeveld
bureau voor natuur en landschap

Colofon

Tekst [redacted]

Productie Bureau Schenkeveld
Visstraat 1, 4101 AC Culemborg
0345 – 534 245 / [redacted]

Opdrachtgever Gemeente Oss

Contactpersoon [redacted] van de gemeente Oss

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4
1.1 Aanleiding 4
1.2 Ligging 4
1.3 Probleemstelling 5
2. Methode 5
3. Resultaat 6
3.1 Verspreidingsgegevens 6
3.2 Marterbox. 6
3.3 Valcamera 7
4. Discussie 7
5. Conclusie 7

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Oss is van plan de resterende landbouwkavels ten zuiden van de Osseweg te gebruiken als locatie voor een nieuw zwembad. Ook zijn er andere initiatieven, waarover de gemeente in gesprek is voor de resterende ruimte op deze locatie zoals een innovatiecentrum verkeer en logistiek (ICVL), een skeelerbaan en een omnipark (5e sportveld voor Berghem Sport).
In een eerdere notitie is onderzocht in hoeverre de nieuwbouw, herinrichting van de buitenruimte en het nieuwe gebruik in strijd zijn met de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming en of er dientengevolge ontheffing van de verbodsbepalingen of in een later stadium een Vvgb (volgens de WABO) voor de omgevingsvergunning (handelingen met gevolgen voor beschermde gebieden, planten en dieren) moet worden aangevraagd. De conclusie van dit onderzoek was dat er alleen verbodsbepalingen worden overtreden als er wezels of andere kleine marterachtige in het gebied aanwezig zijn. Om dit uit te sluiten is er vervolgonderzoek naar kleine marterachtige gedaan. Deze notitie beschrijft de resultaten hiervan.

1.2 Ligging

Het plangebied ligt in het resterend open agrarisch gebied ingeklemd tussen de Osseweg, Megensebaan (N329), de spoorlijn 's-Hertogenbosch-Nijmegen en het sportpark de Koppelsteeg. De oppervlakte bedraagt 5,62 ha.

Figuur 1: ligging plangebied aan de Osseweg te Berghem met posities valcamera ( ) en marterbox ( )

1.3 Probleemstelling

In deze notitie wordt verslag gedaan van het marteronderzoek in het plangebied. Verder wordt bepaald of de resultaten aanleiding geven tot verder handelen zoals een ontheffingsaanvraag. Deze notitie is te beschouwen als een verdere uitwerking van de natuurtoets.

2. Methode

Op 27 oktober, 9 en 22 november en 3 december 2021 is het terrein bezocht om de marterbox te plaatsen en een tweede valcamera te installeren, tussentijds te controleren en weer weg te nemen. Figuur 1 toont de ligging van de marterbox en valcamera. Onderstaande foto's geven een beeld.

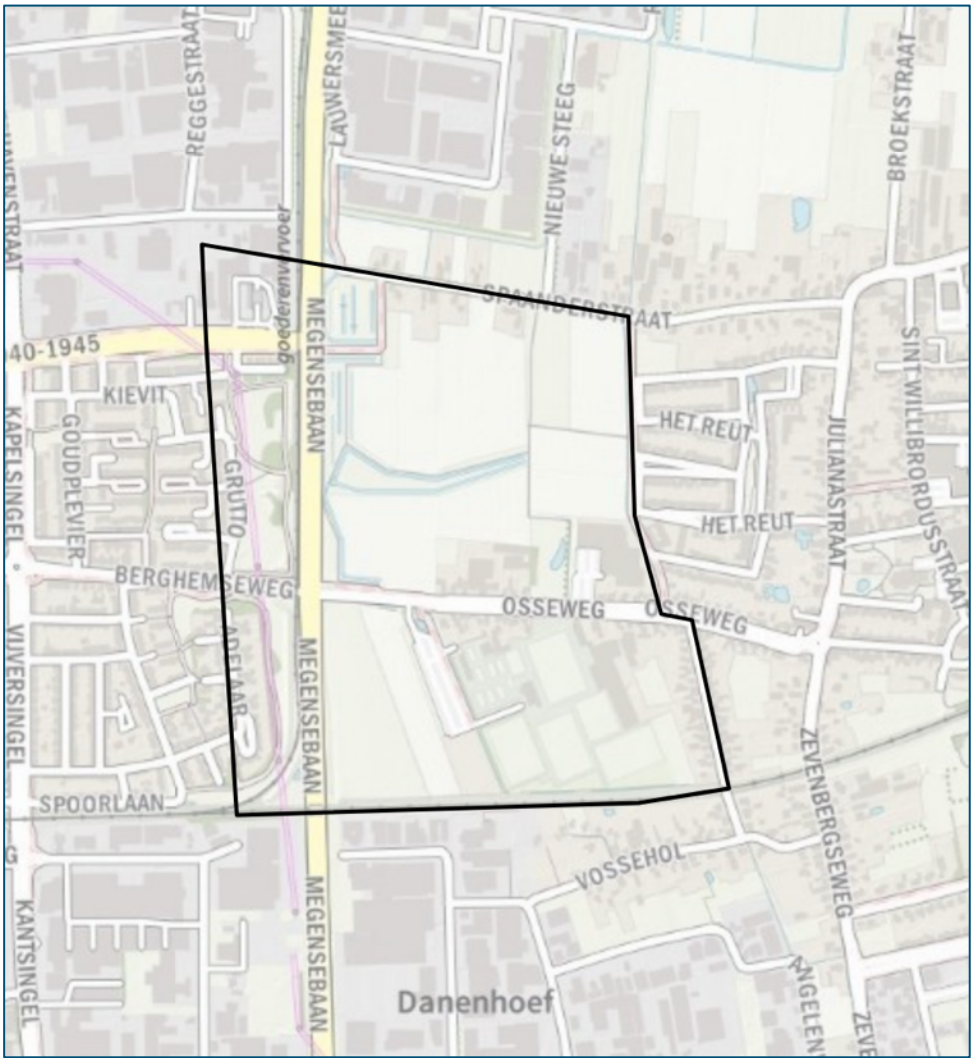
Marterbox in greppel met beplanting

valcamera aan boom

De marterbox is een Mostela cameravalkist – 18 mm. De valcamera's zijn van het merk Bushnell en Seissiger.

Daarnaast is in de literatuur, via internet en in de database van de NDFF gezocht naar gegevens over de verspreiding van marterachtige in de (wijde) omgeving. Figuur 2 toont de begrenzing van het onderzochte gebied.

Figuur 2: begrenzing zoekgebied verspreidingsgegevens NDFF

3. Resultaat

3.1 Verspreidingsgegevens

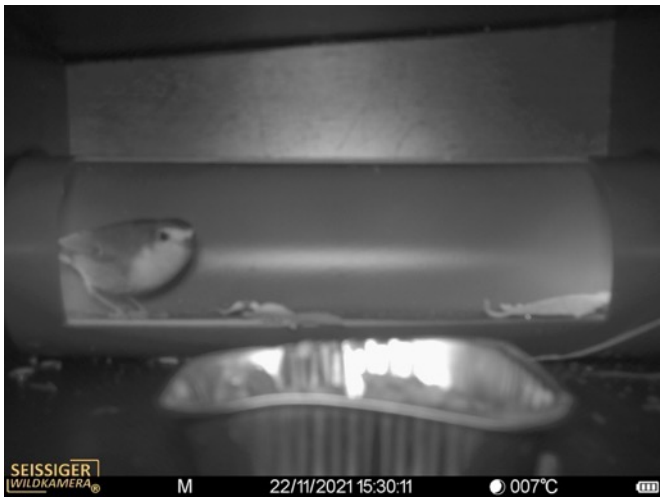
In de NDFF zijn in het zoekgebied wat betreft overige zoogdieren alleen waarnemingen van Bever, Bunzing, Konijn, Mol, Muskusrat en Woelrat aangetroffen.
Bever betreft een exemplaar in 2020 waargenomen in de nieuwe waterpartij ten noorden van de Osseweg.
Bunzing betreft een waarneming uit 2007 op het complex van Berghem Sport op ca. 250 m van het plangebied.

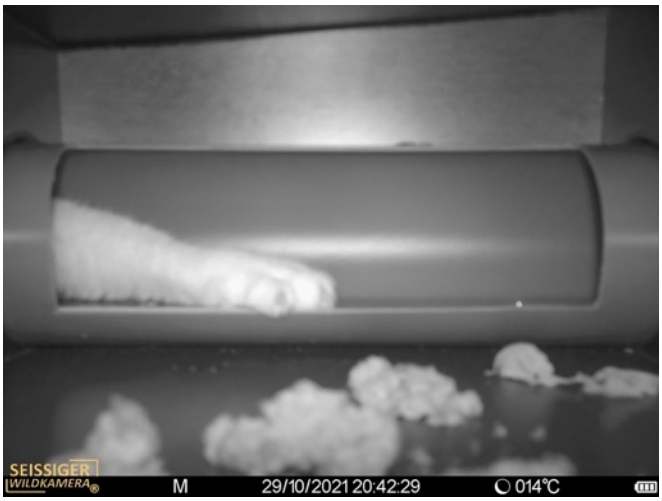
3.2 Marterbox.

In de marterbox zijn alleen Huismuis, Kat en Roodborst waargenomen (zie foto's). In totaal is het bezoek van Huismuis meer dan 100 x, Kat 2 x en Roodborst eveneens 2 x vastgelegd. Het betreft voor alle drie de soorten waarschijnlijk maar 1 exemplaar.

3.3 Valcamera

Op de valcamera die buiten was opgehangen zijn alleen exemplaren Konijn, 8 x , vastgelegd.

4. Discussie

Het plangebied wordt met zekerheid bevolkt door Huismuis en Konijn. Er zijn in de periode van 27 oktober tot 3 december 2021 geen kleine marterachtige waargenomen. De waargenomen holen eerder toegeschreven aan Wezel zijn mogelijk door Huismuis gegraven.

5. Conclusie

Ondanks uitgebreid veldonderzoek zijn in de herfst van 2021 geen kleine marterachtige in het plangebied waargenomen. Geconcludeerd mag worden dat het plangebied geen leefgebied van Bunzing, Hermelijn of Wezel is. Voor de verdere ontwikkeling van het gebied geldt vanuit de natuurwetgeving als enige voorwaarde nog dat de bomenkap en het opruimen van de beplanting buiten het broedseizoen, 15 maart tot 15 juli, gebeurt. Verder wordt vanuit de zorgplicht aanbevolen de konijnen, die de greppel bevolken weg te vangen en elders in de omgeving uit te zetten.